

WOJEWODA MAZOWIECKI

Warszawa, 21 lipca 2023 r.

WPS-IV.431.1.19.2023.EW

Pani

Karolina Mañtorska

Kierownik

Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej
ul. Mickiewicza 75, 26-811 Wyśmierzyce

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 197b w związku z art. 186 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2022 r. poz. 447 z późn zm.), zwanej dalej ustawą, zgodnie z Planem Kontroli Zewnętrznych Mazowieckiego Urzędu Wojewódzkiego na rok 2023, zespół w składzie: Karolina Ciulkin i Edyta Węglicka - starsi inspektorzy wojewódzcy Wydziału Polityki Społecznej Mazowieckiego Urzędu Wojewódzkiego w Warszawie, przeprowadził w terminie 12-14 kwietnia 2023 r. kontrolę kompleksową w trybie zwykłym w Miejsko-Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Wyśmierzycach, zwanym dalej Ośrodkiem. Zakres kontroli obejmował zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych wsparcia oraz pomocy asystenta rodziny, w okresie od 1 stycznia 2022 roku do dnia kontroli.

Na podstawie art. 197d ww. ustawy oraz na podstawie rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 sierpnia 2015 r. w sprawie przeprowadzania kontroli przez wojewodę oraz wzoru legitymacji uprawniającej do przeprowadzania kontroli (Dz. U. poz. 1477) przekazuję niniejsze wystąpienie pokontrolne.

Wojewoda Mazowiecki pozytywnie pomimo nieprawidłowości ocenił sposób zapewnienia rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych wsparcia oraz pomocy asystenta rodziny, w tym:

1. Zapewnienie warunków organizacyjno-kadrowych do realizacji zadania z zakresu wspierania rodziny.
2. Poprawność sporządzanej sprawozdawczości.
3. Prawdliwość, adekwatność i skuteczność udzielanej pomocy i wsparcia rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych przez działania prowadzone w formie pracy z rodziną lub pomocy w opiece i wychowaniu dziecka.
4. Wywiązywanie się z obowiązku wynikającego z ustawy z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (Dz. U. z 2020 r. poz. 1329).

Na stanowisku kierownika Ośrodka jest pani zatrudniona od 17 października 2022 r., wcześniej od 1 lipca 2019 r. do 5 czerwca 2022 r. i od 15 lipca 2022 r. do 30 września 2022 r. pełniła pani obowiązki kierownika kontrolowanej jednostki.¹ W okresie od 6 czerwca do 14 lipca 2022 r. oraz od 1 do 16 października 2022 r. nie zapewniano ciągłości na stanowisku kierownika Ośrodka. Posiada pani upoważnienie do prowadzenia postępowań w sprawach z zakresu wspierania rodziny oraz wydawania w tych sprawach decyzji. Pracownik zatrudniony na stanowisku specjalisty pracy socjalnej również legitymował się ww. upoważnieniem.²

Uchwałą nr XXII/137/17 Rady Miejskiej w Wyśmierzycach z dnia 9 lutego 2017 r. przyjęto statut Ośrodka, do którego wprowadzono zmiany uchwałami: nr III/16/18 z dnia 20 grudnia 2018 r., nr XLIII/188/22 z dnia 22 lutego 2022 r. W statucie wskazano, że Ośrodek realizuje zadania gminy w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej oraz wsparcia kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”. W § 3 ust. 7 zapisano, że strukturę organizacyjną i szczegółowe zadania Ośrodka określa opracowany przez kierownika regulamin organizacyjny, zatwierdzony przez Burmistrza Wyśmierzyc.³

Zarządzeniem nr 1/2017 kierownika Ośrodka z dnia 9 lutego 2017 r. wprowadzono Regulamin Organizacyjny Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wyśmierzycach. Regulamin jednostki zmieniony został zarządzeniem kierownika Ośrodka nr 6/2018 z 18 października 2018 r., zarządzeniem zastępcy kierownika Ośrodka nr 2/2019 z 1 kwietnia 2019

---

¹ Akta kontroli, s. 29-38.

² Akta kontroli, s. 39-40.

³ Akta kontroli, s. 41-49.

r. oraz pani zarządzeniem nr 3/2023 z 17 kwietnia 2023 r. W regulaminie wyszczególniono stanowisko asystenta rodziny i zakres realizowanych przez niego zadań, które nie uwzględniały obowiązków asystenta wynikających z ustawy o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”, do czego zobowiązuje art. 15 ust. 1 pkt 13a ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. W § 11 ust 4 regulaminu zapisano, że liczba rodzin z którymi jeden asystent rodziny może w tym samym czasie prowadzić pracę, jest uzależniona od stopnia trudności wykonywanych zadań, jednak nie może przekroczyć 20. Powyższy zapis jest niezgodny z art. 15 ust. 4 ustawy, w którym ustawodawca wskazał, że asystent rodziny w tym samym czasie może pracować z 15 rodzinami. Podczas nieobecności kierownika, zastępstwo pełni wyznaczony pracownik, posiadający stosowne upoważnienie burmistrza.⁴

Zgodnie z art. 28a ustawy, wójt/burmistrz sprawuje kontrolę nad podmiotami organizującymi pracę z rodziną oraz placówkami wsparcia dziennego. W Ośrodku nie przeprowadzano kontroli w tym zakresie oraz nie przyjęto regulacji na tę okoliczność.

Gmina Wyśmierzyce realizowała Gminny Program Wspierania Rodziny w latach 2020-2022, przyjęty uchwałą nr XXIII/112/20 Rady Miejskiej w Wyśmierzycach z 25 czerwca 2020 r. Kolejny program na lata 2023-2025 został przyjęty uchwałą nr LXVII/291/23 z 23 maja 2023 r. Wykonanie uchwał powierzono burmistrzowi, zaś koordynację programu Ośrodkowi. Program realizowany w latach 2020-2022 został poprzedzony diagnozą lokalnych potrzeb rodzin i dzieci. Wymieniono realizatorów, natomiast nie określono terminów realizacji działań oraz wskaźników osiągnięcia poszczególnych celów. Program określał cel główny, cele szczegółowe, które ukierunkowane były na wspieranie rodzin poprzez działania profilaktyczne, ochronne oraz pracę z rodziną przez wykorzystanie aktywności i jej potencjału w przewyciężaniu trudności opiekuńczo-wychowawczych. W programie zapisano, że do 31 marca każdego roku będzie przedstawiane Radzie Miejskiej w Wyśmierzycach roczne sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny.⁵

W toku prowadzonej kontroli okazano Sprawozdanie z Monitoringu Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Gminie Wyśmierzyce za okres 2020-2022, które wpłynęło do Urzędu Miejskiego w Wyśmierzycach 14 kwietnia 2023 r. Dokument przedstawiał realizację wszystkich działań ujętych w celach szczegółowych programu wykonanych przez Ośrodek oraz realizatorów i partnerów programu, odpowiedzialnych za konkretne zadania. Zawierał

---

⁴ Akta kontroli, s. 50-65.

⁵ Akta kontroli, s. 66-80.

również wnioski i rekomendacje do opracowania kolejnego programu m. in.: inicjowanie i rozwój pracy środowiskowej przeznaczonej dla dzieci i młodzieży – świetlic środowiskowych i socjoterapeutycznych, klubów; zwiększenie oferty pomocy specjalistycznej i rozszerzenie współpracy z organizacjami pozarządowymi w tym zakresie; podnoszenie kompetencji asystenta rodziny.⁶ Znaczna część dotychczas podejmowanych działań wymagała kontynuowania, w związku z czym została zaplanowana również w Gminnym Programie Wspierania Rodziny na lata 2023-2025. Obowiązujący program został poprzedzony sporządzeniem diagnozy w obszarze rozeznania aktualnych potrzeb i problemów sytuacji dziecka i rodziny w gminie, ze szczególnym uwzględnieniem problemów i dysfunkcji rodzin, wywołanych okresem pandemii w 2020 roku. Jednocześnie wskazano brak odpowiednich zasobów gminy w obszarze specjalistycznej oferty pomocowej dla rodzin i dzieci w sytuacjach kryzysowych. Program zawierał analizę SWOT, harmonogram zadań, które przypisano odpowiednim realizatorom, terminy realizacji wskazano jako okres obowiązywania programu. Jednak nie określono wskaźników służących do oceny stopnia realizacji zakładanych celów programu.⁷ Warto zwrócić uwagę, że końcowa ocena realizowanego programu może być trudna ze względu na brak wskazania konkretnych terminów realizacji i wskaźników przy formułowaniu jego celów.

W trakcie kontroli okazano uchwałę Nr XXIX/129/20 Rady Miejskiej w Wyśmierzycach z 18 grudnia 2020 r. w sprawie przyjęcia Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Wyśmierzyce na lata 2021-2026. Na podstawie analizy zapisów ww. dokumentu ustalono, że cele strategiczne i główne kierunki działań w obszarze wspierania rodziny ujęte w gminnych programach wspierania rodziny są spójne i zgodne z rekomendacjami i celem sformułowanym jako: prowadzenie efektywnego systemu wsparcia i opieki nad dzieckiem i rodziną, a także podnoszenie kwalifikacji rodziców w prawidłowym wypełnianiu funkcji rodzicielskich. W zadaniach służących realizacji ww. celu uwzględniono: zapewnienie rodzinom przeżywającym trudności opiekuńczo-wychowawcze pomocy asystenta rodziny; funkcjonowanie rodzin wspierających; utworzenie świetlicy środowiskowej wspierającej lokalną społeczność w procesie wychowywania dzieci, a także zapewnienie dostępności do specjalistycznego poradnictwa rodzinnego w zakresie wsparcia prawnego i psychologicznego.⁸

---

⁶ Akta kontroli, s. 81-92.

⁷ Akta kontroli, s. 93-116.

⁸ Akta kontroli, s. 117-139.

1. Zapewnienie warunków organizacyjno-kadrowych do realizacji zadania z zakresu wspierania rodziny.

Ośrodek zatrudniał asystenta rodziny od 2015 r., natomiast w okresie objętym kontrolą osoba zatrudniona na stanowisku asystenta rodziny świadczyła pracę od 14 lutego 2020 r. Aktualna umowa o pracę zawarta została na czas nieokreślony, w pełnym wymiarze czasu pracy. Akta osobowe asystenta rodziny nie potwierdzały, że świadczył on pracę poza stałymi godzinami pracy kontrolowanej jednostki w przyjętym rozkładzie czasu pracy. Zgodnie z regulaminem organizacyjnym oraz wprowadzonymi zmianami, Ośrodek pracował od poniedziałku do piątku w godz.: 7:30 – 15:30. Złożyła pani pisemne wyjaśnienie dotyczące zadaniowego czasu pracy asystenta rodziny: *Asystent rodziny swój czas pracy zaczyna w godzinach od 7:30 i przeważnie kończy o godzinie 21:00 od poniedziałku do piątku, przy czym wykonuje w ciągu doby 8 godzin pracy. W uzasadnionych przypadkach gdy rodzina wymaga wsparcia poza tymi godzinami bądź w weekendy, asystent rodziny również świadczy swoje usługi wsparcia. Asystent działa dla rodziny i na rzecz rodziny w godzinach zgodnie z potrzebami (...), elastycznie dopasował się zarówno do rodzin (...), jak i do czasu pracy podmiotów i instytucji, których pomoc była niezbędna przy wykonywaniu obowiązków zawodowych.*⁹

Ustalono, że asystent rodziny posiadał kwalifikacje określone w art. 12 ust. 1 pkt 1 ustawy, spełniał wymogi zawarte w art. 12 ust. 1 pkt 2-4 oraz art. 17 ust. 3 i 4 ustawy. Dokonano również jego weryfikacji w Rejestrze Sprawców Przystępstw na Tle Seksualnym, stosownie z art. 21 ust. 1 ustawy o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym¹⁰. Czynności sprawdzających dokonano 11 października 2021 r. po nawiązaniu umowy z pracownikiem na czas nieokreślony. Należy zwrócić uwagę, że po wejściu w życie ww. ustawy tj. od dnia 1 października 2017 r. sprawdzeniu podlegają pracownicy merytoryczni oraz inne osoby mające kontakt z dziećmi, wolontariusze itp. Pracodawcy lub inni organizatorzy w zakresie działalności dotyczącej opieki nad dzieckiem są zobowiązani do uzyskania informacji przed zatrudnieniem tej osoby, czy jej dane są zamieszczone w ww. rejestrze.

Zakres czynności asystenta rodziny nie uwzględniał pełnego katalogu zadań wymienionych w art. 15 ust. 1 ustawy.

Ustalono, że zakres obowiązków asystenta rodziny obejmował m.in. opiekę nad działalnością Klubu Seniora oraz prowadzenie dokumentacji Zespołu Interdyscyplinarnego.¹¹ Zgodnie ze zmianami wprowadzonymi na podstawie uchwały Rady Miejskiej w Wyśmierzycach nr

---

⁹ Akta kontroli, s. 147.

¹⁰ Ustawa o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym z dnia 13 maja 2016 r. (Dz. U. z 2023 r. poz. 31).

¹¹ Akta kontroli, s. 140-142.

XLIII/188/22 z dnia 22 lutego 2022 r. do statutu jednostki, Miejsko-Gminny Klub Seniora w Wyśmierzycach zakończył swoją działalność 1 stycznia 2022 r. Natomiast zgodnie z art. 9a ust. 9 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej¹² obsługę organizacyjno-techniczną i finansową zespołu interdyscyplinarnego zapewnia ośrodek pomocy społecznej, a w przypadku przekształcenia ośrodka pomocy społecznej w centrum usług społecznych na podstawie przepisów ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych (Dz. U. poz. 1818).

W sprawozdaniu z działalności Ośrodka za 2022 rok wskazano, że odbyły się 4 posiedzenia Zespołu Interdyscyplinarnego. Do Zespołu wpłynęło 8 Niebieskich Kart, prowadzono 12 procedur, zakończono 8. W 2023 roku kontynuowane będą 4 procedury Niebieskiej Karty, odbyło się 20 posiedzeń grup roboczych.

Należy podkreślić, że wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych prowadzone w formie pracy z rodziną, określone zostało w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, a zadania asystenta rodziny ujęto w art. 15 ust. 1 ustawy. Biorąc pod uwagę ustawowe zadania asystenta rodziny, rozważenia wymagają aktualnie realizowane przez niego obowiązki i powierzony zakres odpowiedzialności, a także dostosowanie ich do zmian organizacyjnych Ośrodka.

Praca asystenta była ewidencjonowana i rozliczana na podstawie Karty pracy asystenta rodziny, która uwzględniała: datę, opis wykonanych zadań podczas wizyt w środowiskach rodzinnych w poszczególnych dniach z podaniem ogólnej liczby przepracowanych godzin, bez wyszczególnienia godzin pracy z daną rodziną i na jej rzecz. Miesięczna karta pracy asystenta rodziny zawierała podpis asystenta i akceptację kierownika, nie uwzględniono miejsca na podpis członka rodziny.¹³ Potwierdzeniem zadaniowego czasu pracy asystenta był Dziennik pracy asystenta rodziny, w której asystent uwzględniał datę, godziny pracy z daną rodziną i na jej rzecz, opis wykonanych zadań oraz informacje o ilości poświęconego czasu na pracę z rodziną, dokumentami i organizacji własnego warsztatu pracy. Rozliczenie czasu pracy w dzienniku pracy asystenta rodziny zapisywano w ujęciu miesięcznym. Dokumenty zawierały podpis asystenta oraz uwzględniono miejsce na podpis członka rodziny, które nie w każdym przypadku były uzupełniane.

2. Poprawność sporządzanej sprawozdawczości.

---

¹² Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy domowej z dnia 29 lipca 2005 r. (Dz. U. z 2021 r. poz. 1249 z późn. zm.)

¹³ Akta kontroli, s. 143-146.

Stosownie do art. 176 pkt 6 ustawy, w sprawie sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonywania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, Ośrodek przekazał sprawozdanie za okres: od 1 stycznia 2022 r do 30 czerwca 2022 r oraz od 1 lipca 2022 r do 31 grudnia 2022 r.¹⁴ Zgodność sprawozdań potwierdzono, dokonując porównania danych z prowadzoną w Ośrodku dokumentacją.

Przedstawiła pani dokument pn. Sprawozdanie z działalności Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wyśmierzycach i Realizacji Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2020-2022 za 2022 rok, które wpłynęło do Urzędu Miejskiego w Wyśmierzycach 24 lutego 2023 r. W sprawozdaniu przedstawiono rolę i zadania realizowane przez asystenta rodziny w okresie sprawozdawczym. Dużą część opisową poświęcono tematyce dotyczącej szczegółowej organizacji pracy w związku z rozpowszechnianiem zagrożenia wywołanego wirusem COVID-19, co wymaga zastanowienia biorąc pod uwagę, że okresem sprawozdawczym był 2022 rok. Wskazano liczbę rodzin i liczbę dzieci objętych pomocą asystenta rodziny oraz dane liczbowe dotyczące 5 umieszczonych dzieci w pieczy zastępczej oraz partycypacji w kosztach ponoszonych przez gminę w wysokości 21 207,73 zł. W sposób ogólny przedstawiono instytucje i osoby, z którymi współpracował Ośrodek, jednakże nie odniesiono się do informacji na temat prowadzenia współpracy z tymi podmiotami w zakresie wspierania rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze.¹⁵ Należy wyjaśnić, że art. 179 ustawy nakłada na wójta/burmistrza obowiązek złożenia radzie gminy do 31 marca każdego roku rocznego sprawozdania z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz przedstawia potrzeby w tym zakresie. Całość materiału przedkładanego radzie gminy powinna być opracowana przez podmiot, który faktycznie odpowiada za realizację zadania w gminie, czyli przez Ośrodek. Sprawozdanie z realizacji gminnego programu wspierania rodziny nie jest tożsamym dokumentem, o którym mowa powyżej. Mając powyższe na uwadze należy uznać, że obowiązek wynikający z art. 179 ustawy za rok 2022 nie został wypełniony.

3. Prawidłowość, adekwatność i skuteczność udzielanej pomocy i wsparcia rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych przez działania prowadzone w formie pracy z rodziną lub pomocy w opiece i wychowaniu dziecka.

Wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych to zespół planowanych działań, mających na celu przywrócenie rodzinom zdolności do wypełniania tych funkcji, dlatego w pierwszej kolejności konieczne jest rzetelne

---

¹⁴ Akta kontroli, s. 148-151.

¹⁵ Akta kontroli, s. 152-183.

zdiagnozowanie problemu. Na gminie skupia się nie tylko udzielanie pomocy rodzinie przeżywającej trudności, ale też prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. W celu realizacji tego zadania istotne jest dokonywanie analizy i oceny zjawisk mających wpływ na sytuację osób wymagających wsparcia w środowisku lokalnym, wskazanie aktywności przy identyfikowaniu i monitorowaniu osób i rodzin wymagających pomocy, w szczególności:

- ustalenie zasad postępowania odnośnie wymiany informacji dotyczącej rodzin z problemami,
- stosowanie procedur weryfikowania własnych informacji i ustalenia wspólnych działań,
- wykorzystanie innych możliwości, odnośnie dotarcia do wszystkich osób potrzebujących pomocy i wsparcia.

W okresie objętym kontrolą w gminie nie była dokonywana dodatkowa analiza i ocena zjawisk mających wpływ na sytuację osób wymagających wsparcia w środowisku lokalnym. Wyjaśniła pani, że informacje o rodzinach przeżywających trudności pochodzą przede wszystkim ze środowiska lokalnego, a także od: pracowników socjalnych, pedagogów szkolnych, dzielnicowego, kuratorów. W Ośrodku nie ustalono formalnych zasad postępowania odnośnie wymiany informacji dotyczących rodzin z problemami, jak też procedur weryfikowania własnych informacji i ustalenia wspólnych działań. Wskazała pani instytucje zapewniające wsparcie rodzinom z problemami opiekuńczo-wychowawczymi, z którymi współpracuje Ośrodek: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Białobrzegach, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Białobrzegach, placówki oświatowe z terenu gminy Wyśmierzyce. Nie przedstawiono danych dotyczących zakresu współpracy oraz liczby rodzin kierowanych do specjalistów zatrudnionych w ww. instytucjach. Istotne znaczenie ma także współpraca pomiędzy asystentem, a pracownikiem socjalnym, wymiana informacji oraz wspólne planowanie najbardziej efektywnych działań na rzecz rodziny.

Ośrodek nie prowadził pracy z rodziną w formie: terapii i mediacji, usług dla rodzin z dziećmi, spotkań dla rodzin mających na celu wymianę ich doświadczeń oraz zapobieganie izolacji zwanych „grupami wsparcia”.

Okazała pani zarządzenie nr 7/2017 z dnia 1 czerwca 2017 r. w sprawie wprowadzenia Procedury postępowania pracownika socjalnego oraz asystenta rodziny w przypadku rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, do którego

załączono wzory 14 dokumentów. Zarządzenie wskazuje sposób dokumentowania pracy asystenta rodziny, ustala terminy wykonania poszczególnych czynności, oraz wskazuje sposób postępowania w sytuacji, gdy rodzina nie chce współpracować, a informacje ustalone przez pracownika socjalnego w drodze wywiadu środowiskowego potwierdzają, że przeżywa trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. W treści procedury w pkt 6 zapisano, że asystent rodziny opracowuje i realizuje wspólnie z członkami rodziny i w konsultacji z pracownikiem socjalnym plan pracy z rodziną. Nie uwzględniono współpracy asystenta rodziny przy tworzeniu planu pracy z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej w przypadku rodzin, z których dzieci umieszczone zostały w pieczy zastępczej (art. 15 ust. 1 pkt 2 ustawy). Zgodnie z przyjętą procedurą asystent zobowiązany został do sporządzania okresowej oceny sytuacji rodziny raz na kwartał i sprawozdań miesięcznych z pracy z rodziną. Wskazać należy, że ustawodawca nie nakłada obowiązku sporządzania okresowej oceny częściej niż jest to określone w art. 15 ust. 1 pkt 15 ustawy. Dopracowania wymagają również zapisy dotyczące kryteriów zakończenia współpracy z rodziną - w pkt 11 zapisano, że kierownik na podstawie wniosku pracownika socjalnego (wniosku wypracowanego wspólnie z asystentem rodziny) podejmuje decyzję dotyczącą zakończenia współpracy. Jednym z zadań asystenta rodziny jest opracowanie planu pracy z rodziną we współpracy z członkami rodziny. Zgodnie z definicją zawartą w art. 15 ust. 3 ustawy, plan pracy z rodziną obejmuje zakres realizowanych działań mających na celu przezwycięzenie trudnych sytuacji życiowych, a także zawiera terminy ich realizacji i przewidywane efekty. Asystent ma obowiązek nie tylko opracować plan pracy z rodziną, ale również zrealizować ten plan, tj. podjąć działania przewidziane w tym dokumencie. Asystent rodziny posiada wiedzę, czy plan pracy z rodziną został zrealizowany, czy rodzina osiągnęła wystarczający poziom samodzielności, aby prawidłowo wypełniać funkcje opiekuńczo-wychowawcze. Właściwym będzie dookreślenie roli pracownika socjalnego w zakresie współpracy z asystentem na rzecz rodziny. Należałoby również uzupełnić zadania asystenta rodziny określone w ustawie o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” z uwzględnieniem wzorów dokumentacji prowadzonej w tym zakresie oraz zapisy dotyczące akceptacji przez panią, jako kierownika Ośrodka formalnie obowiązujących i sporządzanych dokumentów, w tym okresowej oceny sytuacji rodziny, zgodnie z obowiązkiem wynikającym z art. 15 ust. 1 pkt 15 ustawy.¹⁶ Zasadne jest dopracowanie powyższego dokumentu, aby stanowił on faktyczne procedury i opisywał przyjęty sposób postępowania. Standardy obejmują przede wszystkim najlepszą podstawę zachowania wiedzy i fachowości, jak również stanowią kryterium pomiaru pracy oraz pokazują

---

¹⁶ Akta kontroli s. 184-210.

związek pomiędzy przyczyną a efektem. Dopracowanie ww. standardów ułatwiłoby podejmowanie adekwatnych działań w zależności od zaistniałej sytuacji, w celu udzielania wsparcia i pomocy wszystkim rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

W okresie od 1 stycznia 2022 r. do 12 kwietnia 2023 r. wsparciem asystenta rodziny objęto 5 rodzin, w których wychowywało się 12 dzieci, w tym: 3 w wieku do 5 r. ż. i 9 dzieci powyżej 6 r. ż.¹⁷ Podczas kontroli ustalono, że z terenu gminy w pieczy zastępczej przebywało łącznie 5 dzieci z 2 rodzin. Asystent rodziny zgodnie z art. 10 ust. 4 ustawy, pracował z 1 rodziną, z której 2 dzieci przebywało w pieczy zastępczej. Poinformowała pani, że rodzice biologiczni dzieci

drugiej rodziny zamieszkują poza terenem gminy, nie ma możliwości współpracy z rodziną.¹⁸

1 rodzina zobowiązana została przez sąd do współpracy z asystentem, w 2 rodzinach prowadzony był nadzór kuratora, w tym w rodzinie zobowiązanej sędownie do współpracy.

W badanym okresie asystent rodziny nie zakończył współpracy z żadną rodziną, aktualnie wspiera 5 rodzin, z czego: rodzina nr 1 z wykazu od 10 lutego 2015 r., odpowiednio – nr 2 od 8 września 2016 r., nr 3 od 6 maja 2021 r., nr 4 od 12 października 2021 r., nr 5 od 9 lutego 2022 r. (2 dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej).¹⁹

Powyższe wskazuje, że praca asystenta z 2 rodzinami trwa już 8 - 7 lat, co może budzić wątpliwości na prowadzony w jednostce sposób wykonywania pracy diagnostycznej, a tym samym mieć przełożenie na jakość otrzymywanej przez rodziny usługi. Należy zauważyć, że trafna i rzetelna diagnoza ma decydujący wpływ, na jakość i profesjonalizm pracy z rodziną.

Przedmiotem postępowania diagnostycznego jest określony problem, który wymaga opisu, w celu znalezienia sposobu jego rozwiązania. W procesie poznania rodziny poza identyfikowaniem braków i dysfunkcji rodziny asystent powinien uwzględnić także zasoby, siłę i potencjał rodziny. W procesie diagnozowania należy uwzględnić wszystkie problemy występujące w rodzinie, zidentyfikować ich przyczyny, aby następnie przystąpić do etapu wyjaśniania i planowania pomocy. Istotne będzie ustalenie metod i narzędzi pozwalających na określenie poziomu umiejętności na początku objęcia wsparciem danej rodziny i późniejsze badanie jej postępów przy założeniu określonych ram czasowych (przy dokonywaniu okresowej oceny sytuacji rodziny) w celu określenia zmian poziomu rozwoju danej

---

¹⁷ Akta kontroli, s. 211.

¹⁸ Akta kontroli, s. 212.

¹⁹ Akta kontroli, s. 213-215.

umiejętności członka rodziny w jego samoocenie i ocenie asystenta rodziny. Istnieje uzasadniona obawa, że sytuacja dzieci z ww. rodzin przeżywających nadal trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, monitorowana już na przestrzeni kilku lat, nie przynosi oczekiwanych efektów, a poziom wypracowanych umiejętności opiekuńczo-wychowawczych przez ww. rodziny nie daje gwarancji prawidłowego i samodzielnego funkcjonowania w środowisku. Mając na względzie kształtowanie niezbędnych umiejętności w sferze opiekuńczo-wychowawczej pozwalających na zdobycie przez rodzinę odpowiednich kompetencji, należałoby zweryfikować, czy zakres wsparcia oraz pomocy asystenta rodziny jest adekwatny do możliwości i zasobów rodziny.

Kontroli poddano dokumentację 5 rodzin, które asystent rodziny objął wsparciem, co stanowi 100% akt wszystkich rodzin. Praca z rodziną dokumentowana była w oddzielnych teczkach, które zawierały: wywiad środowiskowy sporządzony przez pracownika socjalnego, wniosek do kierownika Ośrodka o przydzielenie asystenta rodziny, zgodę rodziny na podjęcie współpracy z asystentem, kartę informacyjną dotyczącą rodziny, analiza i ocena wstępna sytuacji rodzinnej, zasady współpracy rodziny z asystentem rodziny, sprawozdania miesięczne z pracy z rodziną, okresowa ocena sytuacji rodziny, plan pracy z rodziną, aktualizacje planu pracy, dziennik pracy asystenta rodziny. W aktach rodzin znajdowały się również dokumenty potwierdzające współpracę asystenta z przedstawicielami instytucji pracującymi na rzecz dziecka i rodziny. Notatki służbowe stanowiły uzupełnienie informacji w sprawie.²⁰ Przydzielanie asystenta rodziny następowało po przeprowadzeniu wywiadu środowiskowego, zgodnie z art. 11 ust. 1 ustawy, na wniosek pracownika socjalnego. Praca z rodziną prowadzona była za jej zgodą, stosownie do art. 8 ust. 3 ustawy. Asystent sporządzał plan pracy z rodziną we współpracy z członkami rodziny i pracownikiem socjalnym, w którym uwzględniono: cel główny, cele szczegółowe krótko i długoterminowe, działania krótko i długoterminowe, termin i osoby odpowiedzialne za wykonanie działań oraz podpisy członków rodziny, asystenta oraz pracownika socjalnego. W planach pracy nie określono przewidywanego terminu usamodzielnienia rodziny oraz zakończenia z nią pracy. Asystent rodziny sporządzał aktualizacje planu pracy w każdym kwartale roku. Druk aktualizacji planu zawierał: działania wykonane, w części wykonane, niewykonane w formie tabeli. Tabela nie zawierała opisu działań, których dotyczyła ocena, np.: lp. 3 – wykonane, lp. 4, 5 – w części wykonane, lp. 1, 2 – niewykonane. Forma dokumentu nie pozwalała na ocenę realizacji konkretnych działań. W dokumencie zawarto opis aktualnej sytuacji rodziny (opis wykonanych działań z perspektyw

---

²⁰ Akta kontroli, s. 216-359.

klientów i asystenta), w którym przedstawiano aktualną sytuację rodziny oraz aktualizację działań krótko i długoterminowych z określonym terminem wykonania – 3 miesiące. Zastanowienia wymagają terminy wykonania działań długoterminowych, z uwagi na ich charakter należałoby rozważyć realny termin ich realizacji np. sześciomiesięczny, biorąc pod uwagę zaplanowany przez asystenta i przyjęty harmonogram pracy z rodziną (liczbę godzin pracy z rodziną w tygodniu i tym samym ogółem w miesiącu). Zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt 2 ustawy asystent powinien sporządzić plan pracy z rodziną, który jest skoordynowany z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej. Zadaniem asystenta rodziny jest współpraca z członkami rodziny i koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej w opracowaniu planu pracy z rodziną. W przypadku rodziny nr 5 z wykazu objętej wsparciem asystenta od 9 lutego 2022 r., umieszczenie 2 dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej miało miejsce w listopadzie 2022 roku. Na podstawie analizy dokumentów nie potwierdzono realizacji obowiązku wynikającego z ww. przepisów. Ponadto nie zmieniony został cel główny pracy z rodziną, który powinien zostać określony jako: powrót dziecka do rodziny biologicznej. Ponadto 2 razy w roku z zachowaniem terminów wskazanych w art. 15 ust. 1 pkt 15 ustawy, asystent sporządzał dokument pn. okresowa ocena sytuacji rodziny. W treści oceny uwzględniano opis aktualnej sytuacji rodziny, cele współpracy z rodziną (główne i szczegółowe) oraz przewidywane efekty, a także rokowania w formie wniosków i uwagi. Pod oceną znajdowały się podpisy asystenta rodziny oraz kierownika Ośrodka. Dokument w niewystarczającym zakresie określał, jaki poziom danej umiejętności osiągnęła rodzina. Na podstawie zawartych uwag i wniosków trudno wyznaczyć kolejne etapy pracy z rodziną. Dodatkowo asystent przygotowywał sprawozdania miesięczne z pracy z rodziną. Ustalono, że zawarte w nich treści stanowiły powielenie zapisów znajdujących się w innych dokumentach rodziny: planie pracy i jego aktualizacjach, dzienniku pracy asystenta rodziny. Główne działania podejmowane przez asystenta w ramach pracy z rodziną dotyczyły podnoszenia umiejętności w zakresie: oddziaływań opiekuńczo-wychowawczych rodziców wobec dzieci, prawidłowego realizowania obowiązków na rzecz domu i rodziny, racjonalnego gospodarowania budżetem domowym, pomocy w poszukiwaniu i utrzymaniu pracy zarobkowej, dbania o utrzymanie porządku w domu, poprawy relacji w rodzinie oraz mobilizowania do zachowania abstinencji alkoholowej.

Ustalono, że asystent realizował zadania, o których mowa w art. 15 ust. 1 ustawy, w tym:

- prowadził dokumentację dotyczącą pracy z rodziną,

- opracowywał plan pracy z rodziną,
- dokonywał okresowej oceny sytuacji rodziny,
- udzielał pomocy rodzinom w rozwiązywaniu trudności wychowawczych i problemów socjalnych,
- udzielał pomocy rodzinom w poprawie ich sytuacji życiowej,
- motywował członków rodziny do podnoszenia kwalifikacji zawodowych,
- współpracował z instytucjami specjalizującymi się w działaniach na rzecz dziecka i rodzin.

Wyjaśniła pani, że rodziny objęte pomocą Ośrodka korzystały ze wsparcia specjalistów: pedagoga i psychologa, zatrudnionych w Publicznej Szkole Podstawowej w Wyśmierzycach. Dzieci z rodzin objętych wsparciem asystenta uczestniczyły w terapiach prowadzonych przez specjalistów w Poradni Psychologiczno–Pedagogicznej w Białobrzegach, terapii logopedycznej w Publicznym Przedszkolu w Wyśmierzycach, w którym od kwietnia br. zatrudniony jest również psycholog. Jedna z rodzin z dziećmi korzystała z terapii psychologicznej w Niepublicznym Zakładzie Opieki Zdrowotnej IZI-MED w Białobrzegach.²¹ Pomoc prawna rodzinom udzielana była w Punkcie Nieodpłatnej Pomocy Prawnej w siedzibie Urzędu Miejskiego w Wyśmierzycach oraz w ramach pomocy prawnej realizowanej przez Powiat Białobrzegi.

Zgodnie z art. 18 ust. 1 ustawy, w celu wsparcia rodziny, dziecko może zostać objęte opieką i wychowaniem w placówce wsparcia dziennego. Na terenie gminy Wyśmierzyce nie funkcjonowała placówka wsparcia dziennego. Gmina nie obejmowała rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych pomocą rodzin wspierających.

4. Wywiązywanie się z obowiązku wynikającego z ustawy z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (Dz. U. z 2020 r. poz. 1329).

Ustawa o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” wprowadziła nowe zadania dla asystenta rodziny. Asystent rodziny ma odgrywać rolę koordynatora i przewodnika rodzin po systemie oferowanego wsparcia. Rolą asystenta rodziny jest koordynacja poradnictwa w zakresie: przezwyciężania trudności w pielęgnacji i wychowywaniu dziecka, wsparcia psychologicznego, pomocy prawnej, w szczególności w zakresie praw rodzicielskich

---

²¹ Akta kontroli, s. 360-361.

i uprawnień pracowniczych, dostępu do rehabilitacji społecznej i zawodowej oraz świadczeń opieki zdrowotnej. W okresie kontrolnym Ośrodek nie wypłacał jednorazowego świadczenia, o którym mowa w art. 10 ustawy o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”.²² Ustalono, że w Ośrodku nie przyjęto procedury określającej sposób postępowania w przypadku zgłoszenia rodziny o koordynację wsparcia. Zasadnym byłoby dopracowanie procedury postępowania asystenta rodziny w przypadku rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych wraz z drukami do pracy na ww. okoliczność.

Na podstawie art. 197d ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz na podstawie rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 sierpnia 2015 r. w sprawie przeprowadzania kontroli przez wojewodę oraz wzoru legitymacji uprawniającej do przeprowadzania kontroli i wobec stwierdzonych nieprawidłowości kieruje do Pani kierownik następujące zalecenia pokontrolne:

- uaktualnić regulamin organizacyjny o zadania gminy realizowane przez Ośrodek, określone w Dziale II. ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz ustawy o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”,
- sporządzać plany pracy z rodziną, zgodnie ze wskazaniem określonymi w art. 15 ust. 1 pkt 2 ustawy,
- realizować obowiązek wynikający z art. 179 ustawy dotyczący składania sprawozdania z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz przedstawienia potrzeb w tym zakresie,
- uaktualnić zakres czynności asystenta rodziny w oparciu o zadania wymienione w art. 15 ust. 1 ustawy,
- dokonywać weryfikacji kandydatów na pracowników w Rejestrze Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym zgodnie z art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym (Dz. U. z 2023 r. poz. 31) przed ich zatrudnieniem,
- dopracować procedury podejmowanych działań na rzecz rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny, w celu udoskonalenia stosowanych metod pracy, w tym procedury określające standardy pracy asystenta rodziny, w zakresie podejmowanej przez niego

---

²² Akta kontroli, s. 362.

koordynacji wsparcia, określonego w ustawie o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” oraz wzory dokumentów wykorzystywanych do pracy z rodziną,

- wypracować mechanizmy identyfikowania wszystkich rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych w celu objęcia ich wsparciem w formie pracy z rodziną lub pomocy w opiece i wychowaniu dziecka.

Uwagi i wnioski pokontrolne

Ponadto zwracam uwagę na potrzebę:

- przyjęcia zasad współpracy i wymiany informacji pomiędzy Ośrodkiem, a instytucjami i podmiotami działającymi na rzecz dziecka i rodziny,
- rozważenia potrzeb gminy w zakresie objęcia rodzin opieką i wychowaniem poprzez prowadzenie przez gminę placówki wsparcia dziennego, zgodnie z art. 9 pkt 2 ustawy,
- podjęcia działań w celu nawiązania współpracy z rodzinami, które mogłyby stanowić rodzinę wspierającą dla rodzin przeżywających trudności w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

Pouczenie

Zgodnie z art. 197 d ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2022 r. poz. 447 z późn. zm.) oraz § 14 ust. 1 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 sierpnia 2015 r. w sprawie przeprowadzania kontroli przez wojewodę oraz wzoru legitymacji uprawniającej do przeprowadzania kontroli (Dz. U. poz. 1477) kontrolowana jednostka może w terminie 7 dni od dnia otrzymania wystąpienia pokontrolnego, zgłosić do Wojewody Mazowieckiego zastrzeżenia do wydanego wystąpienia lub/i do zawartych w nim zaleceń pokontrolnych na adres: Mazowiecki Urząd Wojewódzki, Wydział Polityki Społecznej, plac Bankowy 3/5, 00-950 Warszawa. W przypadku nieuwzględnienia przez Wojewodę Mazowieckiego zastrzeżeń oraz w przypadku nie zgłoszenia zastrzeżeń do zaleceń, kontrolowana jednostka jest obowiązana w terminie 30 dni od otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego powiadomić wojewodę o sposobie realizacji uwag, wniosków i zaleceń. W przypadku uwzględnienia zastrzeżeń odpowiadając na zalecenia należy mieć na uwadze zmiany wynikające z powyższego faktu. Jednocześnie przypominam, że w przypadku osób, które nie realizują zaleceń pokontrolnych mają zastosowanie przepisy art. 198 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Z up. WOJEWODY MAZOWIECKIEGO

Anna Olszewska
Dyrektor Wydziału Polityki Społecznej

/podpisano kwalifikowanym
podpisem elektronicznym/

STARSZY INSPEKTOR WOJEWÓDZKI
Karolina Ciulkin

STARSZY INSPEKTOR WOJEWÓDZKI
Edyta Węglińska